

IV.

V předpisech o průkazu řemeslnické způsobilosti mělo být dle vládní předlohy nejvýznačnější změnou zavedení obligatorní zkoušky učednické pro živnosti řemeslnické (§ 104 b-d). Společenstva měla (dosud jen mohla) se nyní postarati o to, aby se učni v řemeslnických živnostech zaměstnaní podrobili na konci učební doby zkoušce, již by prokázali, že si osvojili vědomosti a zručnosti v dotčené živnosti potřebné. Vláda se k tomuto návrhu odhodlala v domnění, že organizace a odbornění společenstev živnostenských obligatornost zkoušek učednických již přípouští, a slíbvala si od nich výsledky v tom směru, že nebude potom potřebí zřizovati, jak namnoze bylo požadováno, vzorné cvičné dílny, do nichž by museli choditi učňové, u kterých by se ukázalo potřebným doplnění mistrovského učení, ani ustanovovati státní učednické inspektory k doзору nad učednictvím vůbec. Zkušební komise měly skládati se rovným dílem ze zaměstnavatelů i pomocníků, předsedu měl jmenovati na tři léta úřad živnostenský, přibíraje k tomu i způsobilé učitelské síly škol odborných, přisedící měli býti jmenováni od případu k případu. Učeň zkoušku mohl opakovati, neobstál-li; musil však obdržeti — po uplynutí maximálně přípustného prodloužení doby učební — výučný list, i když ani při opakování zkoušku nesložil.

V živnostenském výboru byla obligatorní zkouška učednická při živnostech řemeslnických (§ 104 b, c, d osnovy) prvním meritorním předmětem jednání (18. a 19. července). Měla jediného oponenta, posl. Eldersche.*) Vláda (Dr. Hasenöhrl) ji hájila jakožto účelnou uzávěrku poměru učebního; obtíže obligatorního zavedení jejího nejsou prý nepřekonatelné. Dosud bylo provedení zkoušek učednických zůstaveno společenstvům, nyní prý však musí býti organisováno státem. Dokonce pak již zástupci živnostenští přečeňovali význam zkoušky tovaryšské.**)

Přijato bylo konečně znění, že společenstva mají se postarati o to, aby všichni učňové v řemeslnických živnostech na konci učební doby podrobili se tovaryšské zkoušce, která má podati průkaz o tom, že si učeň osvojil vědomosti a zručnosti pro tovaryše potřebné. A stejné opatření má učiniti živnostenský úřad ohledně těch učňů, kteří jsou zaměstnáni

*) Nejsou prý pro ni následkem zbledovaných poměrů v společenstvech dány ani nejprimitivnější technické předpoklady. Ze 5300 společenstev pouze 552 zahrnují jedinou živnost a jen při těchto společenstvech bylo prý by konstituování zkušebních komisí technicky možno, ne však u společenstev nepřibuzných živností a společenstev úplně smíšených. Zvláště na venkově bude prý podmínka zkoušky učednické podnětem k libovolnému prodlužování doby učební. Trvá-li se již na zkoušce učednické, čili dle nového pojmenování referenta Huebra »tovaryšské«, nechť se zavede po příkladě živn. řádu německého pouze jakožto fakultativní.

***) Obligatorní zavedení její má dosavadní průkaz o zaměstnání v dotyčné živnosti (Verwendungsnachweis) přetvořiti teprv ve skutečný průkaz způsobilosti; »odložil-li se povinná zkouška tovaryšská opět na budoucno, zůstane živnostenská reforma neproveditelnou« (Foerg). Tovaryšská zkouška bude prý jeviti vychovávací účinek netoliko u učedníka, nýbrž »ještě větší měrou« u mistra; jak prý se může čeliti vykořisťování učňů, nebude-li lze vypátrati, kým jest prováděno (Böheim), zkouška bude tu kontrolou, aby učňové nebyli využitkování, nýbrž něčemu řádnému se naučili, dovozoval hned v generální debatě (18. července) posl. Bendel.

v analogických závodech továrních nebo v podnicích řemeslnických, k žádnému společenstvu nepřináležících.

Termin zkouška uřednická nahrazen zkouškou „tovaryšskou“, cíl její pak naproti vládní předloze obmezen tím, že dle předlohy měl učeň prokázati, že si osvojil znalosti a zručnosti v „dotčené živnosti potřebné“, kdežto dle usnesení výboru stačí nyní vědomosti a zručnosti potřebné pro tovaryše v dotčené živnosti.

Zkouška se skládá před zkušební komisí, od dotčeného společenstva utvořenou; súčastněná společenstva mohou se však dohodnouti o tom, aby jejich učňové skládali zkoušku před komisí u jednoho z těchto společenstev utvořenou.

O složení komise rovněž ve výboru debatováno: dle osnovy měl předsedu komise jmenovati (na tři léta) úřad po slyšení obchodní komory; nechť členů komise k dosavadním komorám obchodním a živnostenským dala podnět k návrhu, aby slyšeno bylo zde pouze představenstvo společenstva resp. po případě svazu společenstevního. Na konec — po obhájení komor zástupci vládními — učiněn kompromis, že předsedu jmenuje na tři léta úřad po návrhu společenstevního představenstva po slyšení obchodní komory a — je-li tu — též svazu společenstevního.

Přisedící mají býti 2—4, jeden musí býti vzat z tovaryšů, nejméně čtyři léta v živnosti činných, ostatní ze živnostníků, „kteří nejméně tři léta svoji živnost úplně vykonávají“. Sama vláda opustila zde tedy svými zástupci svůj původní princip paritního zastoupení pomocnictva ve zkušebních komisích, kterým se měl (dle motivů) oživití ruch společenstevní, podněcovati horlivost a zájem nesamostatného dorostu na životě společenstevním a připravovati intensivnější vybudování

dosud prý bohužel opozdilé organisace hromad pomocnických!

Dle přijatého znění tudíž bude pouze jeden pomocník, i když bude komise mít celkem čtyři přísedící. Společenstevní resp. pomocnická hromada*) založí na tři léta listinu přísedících, z nichž pak od případu k případu určí přísedící pro dotyčnou komisi představenstvo společenstva. Po první čtyři léta po uzákonění novely mohou být v listinu přísedících pojata též pomocníci, kteří zkoušku tovaryšskou nesložili — později tedy jen zkoušení „tovaryši“. Pro přísedící ze živnostníků není určena zvláštní kvalifikace žádná. Pro učně tovární, železniční a pod. nebo k žádnému společenstvu nepatřící zřídí podobně zkušební komisi úřad po slyšení obchodní komory.

Osnova výboru rozlišuje tedy mezi „tovaryšem“ po složené zkoušce tovaryšské a „pomocníkem“ beze zkoušky.

Zkušební řády o postupu při zkoušce, o rozsahu a druhu zkušební látky a výšce taxy zkušební, kterou má platiti učeň, vydává politický úřad zemský pro jednotlivá společenstva (dle rozličných kategorií řemeslnických živností) k návrhu společenstev po slyšení obchodní komory a, je-li tu, společenstevního svazu, pro učně tovární a železniční nebo ke společenstvům nepatřící zemská vláda po slyšení komor. Náklady zkoušek nesou společenstva (u továrních atd. učňů komory), jimž plynou též taxy zkušební. Práce pro zkoušku zhotovené mají se veřejně vystaviti. O zkoušce vydá komise nekolokované vysvědčení; je-li výsledek zkoušky příznivý, zanesse se vysvědčení do „listu tovaryšského“. Neobstojí-li učeň při zkoušce, určí mu komise lhůtu pro opakování zkoušky.

*) Což však, kde pomocnická hromada při společenstvu neexistuje?

Pomocníci, kteří před platností tohoto zákona učební dobu řádně odbyli, mají právo zkoušce tovaryšské dobrovolně se podrobiti (§ 104 e), a když neobstáli, ji opakovati.

Nesloží-li učeň předepsanou zkoušku učednickou (tovaryšskou) před skončením učební doby, prodlouží se mu tato, nejdéle však o půl roku (§ 99 b odst. 6.)*) Vedle toho zůstalo však v platnosti dnešní ustanovení (§ 100 posl. odst.), že mistr, který svou vinou přivodí více než 14denní průtah učňova přijetí nebo propuštění, dopouští se přestupku řádu živnost., a dle § 133a, přijatého ve znění vládní předlohy, má býti právo držeti učně nebo mladistvé pomocníky odňato živnostníkům, kteří přes předchozí opěťované tresty zavinili delší než 14denní průtah učňova přijetí nebo propuštění. Zároveň však ustanovuje § 98, 4 odst., že může býti právo držeti učně odňato mistrovi, plyne-li z výsledku zkoušky učednické (tovaryšské), že neuspokojivým úspěchem učně vinen jest mistr. V tom je tedy jakýsi odpor, který by při konečné redakci měl býti odstraněn.

---

*) K tomu navrhoval posl. Kitschelt, aby učeň při zkoušce propadlý byl na dobu prodlouženého učení dán k doplnění výcviku k jinému mistru, a to na útraty mistra, u něhož učeň strávil dobu učební. Návrh byl zamítnut. O dalších účincích nesložení učednické zkoušky dle usnesení živn. výboru srov. str. 36.